

Dokument nr. 8:81

(1999-2000)

Forslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Christopher Stensaker, Thore Aksel Nistad og Ulf Erik Knudsen om avvikling av systemet med produktavgift på kullsyreholdige, alkoholfrie drikkevarer (kullsyreavgiften)

Til Stortinget

Bakgrunn

Kullsyre er karbondioksyd (CO₂) oppløst i vann. Karbondioksyd er en fargeløs gass som finnes naturlig i atmosfæren. Gassen dannes blant annet gjennom dyr og menneskers åndedrett og gjennom plantenes fotosyntese. Kullsyre gir en frisk og behagelig smak, og tilsettes derfor ulike drikkevarer. Det er i hovedsak tre kategorier kullsyreholdige, alkoholfrie drikker:

1. Vann («naturlig mineralvann»)
2. Sukkersøtet leskedrikk («brus»)
3. Kunstig søtet leskedrikk («lett-brus»)

Helt siden antikken har kullsyreholdig vann fra naturlige kilder blitt ansett som sunt og helsebringende. På 1800-tallet begynte apotekerne å tilsette kullsyre til medisiner, og etter hvert utviklet de kullsyreholdige drikkene seg fra medisin til tørsteslukkere. På begynnelsen av 1900-tallet kom brus på flasker i handlen, og store og små mineralvannfabrikker ble etablert også i Norge. Naturlig mineralvann med kullsyre har hele tiden bevart sin popularitet, og har blitt en trenddrikk med kraftig økning gjennom 1990-tallet.

Produktavgiften på kullsyreholdige, alkoholfrie drikkevarer (kullsyreavgiften) ble innført i 1924. På den tiden hørte verken brus eller vann på flaske med i vanlige husholdningers forbruk. I dag er situasjonen en helt annen.

Kullsyreavgiften ilegges alle alkoholfrie drikker som inneholder kullsyre. Fordi avgiften er knyttet til kullsyreinnholdet, rammer den brus med eller uten sukker, og vann med kullsyre på lik linje. Forslagsstillerne kan vanskelig se en politisk begrunnelse for avgiften utover å skaffe inntekter til staten. Det er også på det rene at avgiften har fått en rekke negative bivirkninger. Det er imidlertid mindre kjent at avgiften har betydelige, negative bivirkninger. Når disse

tas med i regnestykket, blir ikke avgiftens bidrag til samfunnet like imponerende. Dersom avgiften fjernes, vil det gi store positive utslag, både for næringen og samfunnet rundt oss.

Næringspolitiske argumenter

1. Brems grensehandel og smugling

Mineralvann er blant lokkevarerne i grensehandelen og er i økende grad et objekt for økt innførsel fra utlandet. I Sverige er det ingen kullsyreavgift, ingen emballasjeavgift på boks og lav moms (12 pst.) på leskedrikker. Det er ingen kvoter som begrenser hvor mye man kan innføre til Norge for privat forbruk.

Økende handelssamkvem med Sverige og resten av EU vil på kort sikt sette den norske avgiften under sterkt press. Økt konkurranse fra internasjonale markedsaktører vil bidra til behovet for harmonisering innen EØS-området, ikke minst av hensyn til vårt eget næringsliv.

2. Distriktsarbeidsplasser

Det høye avgiftsnivået gir stadig mindre rom for sysselsetting og verdiskapning. Konkurransesituasjonen tvinger produsentene til å bære hovedbyrden av avgiften, mens pris til forbruker har holdt seg forholdsvis lav. Dette svekker marginene til små og mellomstore bedrifter som i vesentlig grad bidrar med verdiskapning og arbeidsplasser i distriktene.

Ifølge beregninger foretatt av Bryggeri og mineralvannforeningen har avgiften siden 1994 økt med hele 41,5 pst., likevel har ikke pris til forbruker økt med mer enn 11,9 pst. på grunn av de nevnte konkurranseforholdene.

3. Konkurransesvridning

Avgiften svekker de kullsyreholdige drikkene i konkurransen med saft, juice og andre kullsyrefrie leskedrikker i markedet.

Helse- og sosialpolitiske argumenter

1. Forholdet til alkoholpolitikken

Brus og mineralvann er det reelle alternativet til alkohol i ungdomsgrupper. Arbeidet med å heve alkoholdebutsalderen til 18 år og å forebygge rusmidelmisbruk kan understøttes av et avgiftssystem som favoriserer alkoholfrie drikker fremfor alkoholholdige.

Fra 1997 til 1999 ble kullsyreavgiften økt med 32 pst. (ifølge beregninger foretatt av Bryggeri og mineralvannforeningen). Dette er vesentlig kraftigere enn avgiftene for alkoholholdige drikker som økte med 6 pst. for vin og sprit og 16 pst. for øl m/alkohol.

Arbeidet med å motivere til punktavhold for eksempel i forbindelse med bilkjøring, graviditet og konsentrasjonskrevende aktiviteter, kan understøttes av et avgiftssystem som favoriserer alkoholfrie drikker fremfor alkoholholdige. Mineralvann, kullsyreholdig vann og alkoholfritt øl er reelle alternativer i slike situasjoner.

2. Barnefamiliene

Kullsyreavgiften er i praksis en skjult beskatning med en skjev sosial profil. Kullsyreholdig vann og brus er viktige poster i barnefamiliens budsjett og bidrar til å dekke barn og voksnes daglige væskebehov. Særlig i områder med dårlig drikkevann, er kull-

syreholdige drikker en vesentlig del av barnefamiliens husholdning.

Det vises her til at undersøkelser foretatt av Forbrukerrådet viser at over en million nordmenn har for dårlig vann i husholdningene.

3. Mineralvann er sunt

Det er en myte at avgiften begrenser usunne drikkevaner. Avgiften ilegges vann med kullsyre, lettprodukter og sukkerholdig mineralvann på lik linje. Alle disse produktene inneholder mindre sukker enn for eksempel fruktjuice og husholdningssaft.

Konklusjon

På basis av ovennevnte vil forslagsstillerne mene at produktavgiften på kullsyreholdige, alkoholfrie drikkevarer (kullsyreavgiften) bør avvikles.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en nedtrappingsplan med sikte på avvikling av systemet med produktavgift på kullsyreholdige, alkoholfrie drikkevarer (kullsyreavgiften).

14. juni 2000